

УДК 336.719.2:343.543

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2527936>

А.М. КЛОЧКО,

завідувач кафедри міжнародних відносин
Сумського національного аграрного університету,
кандидат юридичних наук, доцент,
м. Суми, Україна; e-mail: alenaklocko@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9596-6814>

А.О. ДІГТЯР,

аспірант кафедри міжнародних відносин
Сумського національного аграрного університету,
м. Суми, Україна; e-mail: dihtiar.anna@ukr.net;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2660-7674>

РОЗМЕЖУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ТА КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ЯК ОБ'ЄКТІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

A.M. KLOCHKO,

Head, Chair of International Relations, Sumy National Agrarian University,
Ph.D. in Law, Associate Professor, Sumy, Ukraine; e-mail: alenaklocko@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9596-6814>

A.O. DIHTIAR,

postgraduate student of a Ph.D., Chair of International Relations,
Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine; e-mail: dihtiar.anna@ukr.net;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2660-7674>

DELIMITATION OF THE BANK SECRECY AND TRADE SECRET AS OBJECTS OF CRIMINAL LAW PROTECTION AND PROVISION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Проаналізовано вплив судової реформи, результатом якої стало утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності на сучасний стан кримінально-правової охорони комерційної таємниці, як об'єкта права інтелектуальної власності. Актуалізація питання охорони прав інтелектуальної власності обумовлює потребу виділення окремих норм у складі Особливої частини Кримінального кодексу, зокрема, що стосується ст.232 "Розголошення комерційної або банківської таємниці". Обґрунтовано, що через різну правову природу комерційна та банківська таємниця виступають різними самостійними об'єктами кримінально-правової охорони, що зумовлює потребу внесення змін до чинного законодавства. Зокрема запропоновано виділення зі ст.232 "Розголошення комерційної або банківської таємниці" окремих кримінально-правових норм: "Розголошення комерційної таємниці" та "Розголошення банківської таємниці". За відповідною ознакою запропоновано виділити окремі кримінально-правові норми і зі ст. 231 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: комерційна таємниця; банківська таємниця; Вищий суд з питань інтелектуальної власності; злочини проти права інтелектуальної власності

***

The article focuses on the fact that the current tendencies of automation and informatization of the society activity lead to strengthening the role of intellectual property rights in the modern world. In Ukraine, the institution of judicial protection of intellectual property rights is being formed. The reform of the judicial system and related legal institutes makes it necessary to review the norms of the current legislation regulating the issues of protection of intellectual property rights and commercial secrets as a lucrative intellectual property right. The influence of judicial reform, the result of which was the formation of the High Court of Intellectual Property on the current state of criminal law protection of commercial secrets, as an object of intellectual

property rights, was analyzed. The article establishes that banking and commercial secrets have a completely different legal nature, which allows them to be distinguished as separate objects of criminal law protection. Commercial secret as an object of intellectual property rights is not part of banking secrecy, but subject to the legal regime of bank secrecy, provided that the information constituting commercial secret became known to the bank in connection with the servicing of the client (the owner of a commercial secret). Actualization of the issue of protection of intellectual property rights necessitates the allocation of certain norms in the Special Part of the Criminal Code, in particular, with regard to Art.232 "Disclosure of commercial or banking secrecy". It is substantiated that due to different legal nature commercial and bank secrecy serve different independent objects of criminal law protection, which necessitates amendments to the current legislation. In particular, an allocation from Art.232 "Disclosure of commercial or banking secrecy" of certain criminal law: "Disclosure of commercial secrets" and "Disclosure of banking secrecy". According to the relevant feature it is proposed to highlight certain criminal law and from Art.231 of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: *commercial secret; bank secrecy; the High Court of Intellectual Property; crimes against intellectual property rights*

Постановка проблеми

На сьогодні в особливо загострених умовах суспільно-політичної, соціально-економічної де-стабілізації в Україні, що ускладнена військово-збройним конфліктом, режимом військового стану в окремих її регіонах, посилюється актуальність охоронної функції держави в усіх сферах життя суспільства. В основі сучасної державної політики України знаходиться європейський та міжнародний вектор розвитку держави, основних її інститутів, в тому числі й правових, що знаходять своє відображення в стратегіях, концепціях, програмах розвитку та охоплюються реформами, що проводяться в нашій державі. Необхідною умовою економічної, політичної та соціальної стабільності в нашій державі на сьогодні є гарантування економічної безпеки держави, одним із напрямків якої є забезпечення кримінально-правової охорони банківської та комерційної таємниці, які через свою прибутковість привертають увагу злочинного світу і стають об'єктом злочинних посягань. Конкурентне середовище, що характерне для ринкової економіки, обумовлює гостру потребу в охороні та захисті інформації, серед якої важливе місце можна приділити банківській та комерційній таємниці.

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом обумовило ряд зобов'язань, взятих на себе Україною, щодо гармонізації національної системи охорони прав інтелектуальної власності, важливим об'єктом яких є комерційна таємниця. Безпосередній вступ в дію зазначеної Угоди посилює актуальність кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності, для реального створення спільного з європейськими країнами ринку інтелектуальної власності, виконання Україною взятих міжнародних зобов'язань, формування її позитивного авторитету та сприйняття як рівно-

го члена міжнародної спільноти, забезпечення економічної безпеки держави. Комерційна таємниця за цивільним законодавством нашої держави є об'єктом права інтелектуальної власності, що обумовлює актуальність її кримінально-правової охорони, в контексті вищезазначеного.

В Україні створено абсолютно нову модель судового захисту прав інтелектуальної власності, що здійснює свій вплив і на стан кримінально-правової охорони зазначених прав. По-перше, створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності дозволить сформуванню сталу і єдину судову практику щодо кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, до яких відносяться й злочини щодо відомостей, які становлять комерційну таємницю. По-друге, відповідний рівень судового захисту прав інтелектуальної власності, сприятиме активізації уваги іноземних інвесторів до України, оскільки забезпечення права інтелектуальної власності власника торгової марки, продукції або твору дозволить не лише гарантувати їх високу якість, однак й отримати законний прибуток від їх реалізації та споживання. Зазначене вище, обумовлює як теоретичне, так і практичне значення обраної тематики для науки кримінального права, а також роботи правоохоронних та судових органів, діяльність яких спрямована на виявлення, запобігання та припинення кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності та вирішення кримінально-правових спорів щодо них, як і притягнення винних осіб до відповідальності.

Окремі положення дослідження сфери інтелектуальної власності як об'єкта кримінально-правової охорони були висвітлені у монографії А.С. Нерсесяна [1] "Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності", який досить змістовно обґрунтував, що злочини проти

прав інтелектуальної власності є самостійним об'єктом кримінально-правової охорони та потребують їх систематизації в окремий розділ Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України). Проте, автор не достатньо уваги приділив дослідженню питання кримінально-правової охорони комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності. У концептуальному дослідженні "Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством", В.Б. Харченко [2] також не акцентував на потребі розмежування банківської та комерційної таємниці як об'єктів кримінально-правової охорони, оскільки банківська таємниця взагалі не відноситься до об'єктів права інтелектуальної власності. Крім того, правова природа комерційної таємниці були досліджені в роботі Магдалени Коласа (Magdalena Kolasa, 2018) [3], але автором було приділено увагу розмежуванню правової природи комерційної таємниці як об'єкта загального права приватної власності.

На сьогодні у кримінально-правовій доктрині не достатньо розглянуто питання співвідношення чи розмежування понять "банківської таємниці" та "комерційної таємниці" як об'єктів кримінально-правової охорони. Це обумовлює теоретичне та практичне значення подальшого дослідження зазначеної проблематики. Тому метою статті є вирішення проблемних аспектів розмежування банківської та комерційної таємниці, з'ясування сутності їх правової природи, що дозволяє визначити їх як відокремлені об'єкти кримінально-правової охорони. Її новизна полягає у висвітленні пропозицій щодо внесення змін до діючого Кримінального кодексу України щодо виокремлення в Особливій частині норм, що регулюють питання кримінально-правової охорони банківської та комерційної таємниці. Завданням роботи є розмежування комерційної та банківської таємниці як окремих самостійних об'єктів кримінально-правової охорони.

Кримінально-права охорона банківської та комерційної таємниці: виклик сучасності

В умовах сучасного інформаційно-технологічного розвитку суспільства найбільш цінним ресурсом, продуктом та предметом діяльності суспільства є інформація. При цьому процес її створення, передачі, накопичення, збереження, обробки та захисту обумовлюють потребу постійного пошуку ефективних засобів і механізмів охорони самої інформації, а також усіх процесів щодо роботи з нею. При цьому, чим більшу ко-

мерційну цінність має інформація, тим більшою є потреба її захисту. Серед механізмів охорони комерційної та банківської таємниці особливе значення має забезпечення її правового захисту на високому рівні. Правовідносини у сфері охорони комерційної та банківської таємниці регулюються нормами Цивільного, Господарського, Кримінального кодексів України та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Комерційна та банківська таємниця є невід'ємним життєво важливим інструментом у діяльності господарюючих суб'єктів держави. Комерційна таємниця, на відміну від банківської, є об'єктом права інтелектуальної власності відповідно до норм чинного цивільного законодавства. У зв'язку з цим посилюється актуальність реалізації Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, якою визнано недосконалість та інертність змін системи державного управління сферою правової охорони інтелектуальної власності. Це призвело до відсутності істотного прогресу в адаптації нормативно-правової бази до сучасних економічних та політичних умов (боротьба з "патентним тролінгом", Інтернет-піратством, задоволення потреб ІТ-галузі, військово-промислового та агропромислового комплексів тощо). Більше того, кримінально-правова політика законодавця відносно охорони прав інтелектуальної власності та комерційної таємниці як її об'єкта характеризується відсутністю визначеної та уніфікованої концепції. Це зумовлено нестабільністю вітчизняного закону про кримінальну відповідальність, періодичними та непослідовними у різних напрямках (зокрема, як криміналізації так і декриміналізації окремих діянь).

Необхідність кримінально-правового регулювання відносин, що виникають у сфері охорони банківської та комерційної таємниці, зумовлена об'єктивними закономірностями життя суспільства, його постійного розвитку та виникненням нових правовідносин, що впливає на потребу стимулювання належної поведінки кримінально-правовими заходами.

З метою забезпечення відповідного рівня кримінально-правової охорони банківської та комерційної таємниці, необхідно визначити їх сутність для з'ясування, що саме становить об'єкт кримінально-правової охорони, а також соціальну обумовленість такої охорони. Розглядаючи правову природу комерційної та банківської таємниці, як об'єктів кримінально-правової охорони, звернемо увагу на їх принципові відмінності.

Так, відповідно до п.1 ст.420 Цивільного Кодексу України (далі – ЦК України), комерційна таємниця є об'єктом права інтелектуальної власності, що в свою чергу обумовлює особливості її кримінально-правової охорони. При цьому саме поняття комерційної таємниці у ЦК України визначено як "інформація, яка є секретною" в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складників є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та є предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію" [4]. Цікавою з цього приводу є думка, Магдалени Коласа (Magdalena Kolasa, 2018), яка зазначає, що у наукових дискусіях США викликає найбільший інтерес питання, що комерційна таємниця, є не просто цінною секретною інформацією та об'єктом права інтелектуальної власності, але й об'єктом загального права власності, і може виступати як об'єкт заповіту, чи виступати ліквідованим майном у разі банкрутства [3, с.82]. Джефрі Д. Данн (Jeffrey D. Dunn, 2007) та Пол Ф. Сейлер (Paul F. Seiler, 2007) також підтримують думку, що комерційна таємниця не потребує спеціальних режимів правової охорони. Загальний режим охорони комерційної таємниці як об'єкта права власності, на думку науковців, є найбільш ефективним режимом та не потребує додаткових затрат на його забезпечення [5, с.2]. Проте, аналіз чинного законодавства нашої держави, у контексті взаємозв'язку банківської та комерційної таємниці, дозволяє визначити, що комерційна таємниця має не просто власний спеціальний режим правової охорони як об'єкт права інтелектуальної власності, але й підпадає під режим банківської таємниці, за встановлених умов.

Відповідно до ст.60 Закону України "Про банки та банківську діяльність", банківську таємницю становить інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку. Банківською таємницею, зокрема, є: відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проєкту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація [6]. З цього приводу можна зазначити, що зв'язок банківської та комерційної таємниці полягає в наступному: якщо комерційна таємниця стала відомою банківській установі

у процесі обслуговування клієнта (володільця комерційної таємниці) та взаємовідносин з ним, або ж третім особам при наданні послуг банку, а володільця комерційної таємниці вжив всіх адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, то така таємниця підпадає під правовий режим банківської таємниці.

Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності

Розглядаючи комерційну таємницю як об'єкт інтелектуальної власності, необхідно звернути увагу на майнові права володільця комерційною таємницею. Цими правами відповідно до положень ЦК України є: 1) право на використання комерційної таємниці; 2) виключне право дозволити використання комерційної таємниці; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню комерційної таємниці, в тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. Тобто, майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать особі, яка правомірно визнала інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором. Умисне розголошення комерційної або банківської таємниці без згоди її власника особою, якій ця таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю, якщо воно вчинене з корисливих чи інших особистих мотивів і завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності, передбачає кримінальну відповідальність.

Б. Демірал Бакірман (Büşra Demiral Bakirman, 2017), досліджуючи проблему кримінально-правової охорони банківської та комерційної таємниці за законодавством Турецької Республіки, зазначає, що згідно зі ст.239 КК Турецької Республіки кримінальній відповідальності підлягає будь-яка особа, яка розголошує або розкриває відомості чи документи, що містять комерційну, банківську таємницю або таємницю клієнта (замовника, покупця), а також інформацію про наукові дослідження, наукові відкриття чи промислові зразки, яка стала відома їй у зв'язку з виконанням службових чи професійних обов'язків, чи у зв'язку з творчою діяльністю. Науковець вважає не доцільним об'єднувати такі об'єкти кримінально-правової охорони, як комерційна, банківська таємниця, таємниця клієнта (замовника, покупця) в структурі одного складу злочину, звертаючи увагу на те, що банківська таємниця охоплює й комерційну таємницю [7]. Подібної думки дотримується й український науковець, Ю.В. Зінченко, який зазначає, що

виходячи зі змісту ст.60 Закону України "Про банки та банківську діяльність" та приймаючи до уваги встановлений перелік відомостей, що становлять банківську таємницю, можна стверджувати, що банківська таємниця охоплює набагато ширше коло відомостей, ніж комерційна таємниця, і по суті "поглинає" її [8]. З такою позицією складно погодитися, оскільки вичерпний перелік відомостей, що становлять банківську таємницю, відображено в положеннях Закону України "Про банки та банківську діяльність". Зміст і обсяг комерційної таємниці визначають фізичні та юридичні особи на власний розсуд, на відміну від банківської таємниці, вичерпний перелік відомостей якої зазначено законом. Власники комерційної таємниці за особистим бажанням здійснюють її поширення, при цьому самостійно визначають порядок доступу до неї, вчиняють заходи щодо її збереження та охорони. У той час як правовий режим охорони та обов'язок збереження банківської таємниці очевидно і у встановленому порядку передбачені виключно законом.

До комерційної таємниці належать відомості науково-технічного, організаційного, комерційного, виробничого, статистичного та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до чинного законодавства не можуть бути віднесені до комерційної таємниці. З урахуванням ознак комерційної таємниці, не можна обмежити зміст чи коло відносин, якими охоплюється комерційна таємниця, окрім інформації і відомостей, які не можуть становити комерційну таємницю. До останніх відомостей згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 09.08.2993 р. № 611 належать: установчі документи, документи, що дозволяють займатися підприємницькою чи господарською діяльністю та її окремими видами; інформація за всіма встановленими формами державної звітності; дані, необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів; відомості про чисельність і склад працюючих, їхню заробітну плату в цілому та за професіями й посадами, а також наявність вільних робочих місць; документи про сплату податків і обов'язкових платежів; інформація про забруднення навколишнього природного середовища, недотримання безпечних умов праці, реалізацію продукції, що завдає шкоди здоров'ю, а також інші порушення законодавства України та розміри заподіяних при цьому збитків; документи про платоспроможність; відомості про участь посадових осіб підприємства в кооперативах, малих підприємствах,

спілках, об'єднаннях та інших організаціях, які займаються підприємницькою діяльністю; відомості, що відповідно до чинного законодавства підлягають оголошенню [9]. В інших випадках, власник комерційної таємниці самостійно визначає, які відомості щодо його діяльності становлять комерційну таємницю, і потребується дотримання ключових ознак комерційної таємниці – тобто наявність комерційної цінності, секретності, і щодо неї вжито всіх заходів збереження. Таким чином, банківська таємниця не поглинає комерційну. Режим банківської таємниці щодо відомостей, що становлять комерційну таємницю і є тим самим адекватним заходом збереження комерційної таємниці, тим більше відомості, що становлять комерційну таємницю можуть ніколи не стати відомими банку, за умови, що власник комерційної таємниці не буде клієнтом банку. М.В. Ситницький зазначає, що відомості, які можуть належати до комерційної таємниці (наприклад, підприємства), повинні мати такі ознаки: не містити державної таємниці; не наносити шкоди інтересам суспільства; відноситись до виробничої діяльності підприємства; мати дієву або потенційну комерційну цінність та створювати переваги у конкурентній боротьбі; мати обмеження у доступі тощо. Зловживання комерційною таємницею з точки зору відношення до неї значної кількості відомостей, може призвести до надмірної засекреченості організації і, як наслідок, викликати втрату довіри клієнтів, а отже і прибутку. Для максимізації кількості клієнтів організація має бути публічною і відкритою в інформуванні про свою діяльність, але не забувати про те, що секрет успіху полягає у своєчасному використанні комерційної таємниці і неможливістю її використання конкурентами [10, с.264].

С.Л. Ємельянов звертає увагу на спільну ознаку банківської та комерційної таємниці, яка створює хибне уявлення, що вони є рівнозначними об'єктами кримінально-правової охорони в структурі ст.231 "Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю" та ст.232 "Розголошення комерційної або банківської таємниці" КК України.

Цією ознакою є режим таємниці, який, на думку автора, є правовим механізмом її захисту, який ґрунтується на законодавчих підставах обмеження доступу до інформації, що становить таємницю, визначеній регламентації процесу обігу цієї інформації (отримання, засекречування, зберігання, ознайомлення, передача,

розсекречування тощо). Саме ця складова банківської таємниці та її практична реалізація має багато спільного із режимами комерційної, службової та професійної таємниць. Це не є дивним, оскільки, суттєво відрізняючись за визначенням та змістом (тобто загальною частиною), усі законодавчо визначені таємниці (близько 20-ти видів) повинні обмежувати доступ до інформації, що їх становить, за допомогою встановлення спеціальних режимів конфіденційності [11, с.196].

Перспективи вирішення проблеми кримінально-правової охорони банківської та комерційної таємниці

Звертаємо увагу на те, що навіть формулювання кримінально-правових норм ст.231 та ст.232 "Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю", "Розголошення комерційної або банківської таємниці" КК України [12] та використання законодавцем сполучника "або" є дискусійним. Це фактично означає, що комерційна та банківська таємниця розглядаються законодавцем як синонімічні поняття, що не є коректним, на наш погляд.

О. Світличний наголошує на тому, що передбачаючи кримінальну відповідальність за незаконні дії щодо комерційної таємниці, законодавець відносить їх до злочинів, що вчинюються у сфері господарської діяльності. Наприклад, здійснення господарської діяльності неможливе без реалізації господарюючим суб'єктом (фізичною особою-підприємцем) свого права на річ (майно) відповідно до закону та за своєю волею, незалежно від волі інших осіб (права власності). Тобто, законодавець, при розміщенні статей 231 та 232 в розділі VII "Злочини у сфері господарської діяльності" КК України, підтверджує, що реалізація права на комерційну таємницю пов'язана певним чином зі здійсненням господарської діяльності і відносить до кола потерпілих – суб'єктів господарської діяльності [13, с.191]. Проте, КК України не дозволяє в достатньому ступені захистити інтереси суб'єкта господарювання в сфері охорони комерційної таємниці. Адже не має встановлених на законодавчому рівні чітких кордонів криміналізації незаконних дій щодо комерційної таємниці. При обігу за судовим захистом заявникові необхідно насамперед довести факт порушення режиму таємності комерційної інформації й наслідку цього порушення. А оскільки законодавчому порядку не регламентований розмір істотної шкоди, що є обов'язковою ознакою об'єктивної сто-

рони злочинів, передбачених ст.ст.231, 232 КК України, це робить їх фактично непридатними на практиці [14]. Крім того, недоліком у правовому регулюванні кримінальної відповідальності за розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю, є упущення того аспекту, що комерційна таємниця є об'єктом права інтелектуальної власності.

Для удосконалення практичної реалізації кримінально-правової охорони банківської та комерційної таємниці, необхідно зосередити увагу на тому, що комерційна таємниця є об'єктом забезпечення права інтелектуальної власності. В Україні існує нагальна потреба в прийнятті спеціального нормативно-правового акту щодо регулювання комерційної таємниці, її обігу, режиму її правової охорони, що, в свою чергу, вплине на стан її кримінально-правової охорони та на удосконалення механізмів забезпечення високого рівня охорони комерційної таємниці, у випадках, коли вона стає відома банку і підпадає під правовий режим банківської таємниці.

Як доцільно зазначає А. Хрідочкіна, злочини проти права інтелектуальної власності – це передбачені кримінальним законодавством суспільно небезпечні, винні та протиправні діяння, вчинені суб'єктами таких злочинних діянь, які посягають на сукупність майнових та особистих немайнових прав на результати інтелектуальної творчої діяльності людини (результати літературно-мистецької діяльності, науково-технічної творчості та індивідуалізації товарів (послуг) і їх виробників) [15, с.347]. Тобто, це означає, що зазначена група суспільно-небезпечних діянь має свій особливий об'єкт. Ним є суспільні відносини, що складаються у сфері захисту прав інтелектуальної власності в процесі їх порушення.

Дотримуємося думки, що з урахуванням сучасних тенденцій розвитку інституту судового захисту прав інтелектуальної власності, та з метою забезпечення правових основ діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності, виникає потреба у вдосконаленні положень чинного кримінального законодавства відносно забезпечення належного рівня захисту прав інтелектуальної власності в Україні [16]. Допускаємо, що це є можливим за рахунок внесення відповідних змін до положень чинного КК України. Так, на нашу думку, з урахуванням різних об'єктів кримінально-правової охорони потребується виділення зі ст.232 "Розголошення комерційної або банківської таємниці" окремих кримінально-правових норм: "Розголошення комерційної таємниці" та "Розголошення банківської таємниці".

За відповідною ознакою пропонуємо виділити окремі кримінально-правові норми й зі ст.231 КК України. Вважаємо, що група злочинів у сфері банківської діяльності є окремою групою суспільно-небезпечних діянь, що характеризуються виключними ознаками, пов'язаними, насамперед з провадженням банківської діяльності, зміст якої висвітлено у положеннях Закону України "Про банки і банківську діяльність". Зокрема, банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [6]. Криміналізація суспільних відносин у сфері банківської діяльності, недоліки правового регулювання банківських правовідносин, відсутність цілеспрямованої політики держави в цій сфері зумовлюють потребу у формуванні забезпечувальних кримінально-правових норм, які створять умови для успішного запобігання злочинам у сфері банківської діяльності [17, с.138].

Проведений аналіз щодо потреби розмежування банківської та комерційної таємниці як об'єктів кримінально-правової охорони та забезпечення права інтелектуальної власності дозволив дійти висновку про необхідність виокремлення у самостійний розділ Особливої частини КК України групи кримінальних правопорушень проти прав інтелектуальної власності.

Відповідно до ч.2 ст.20 Господарського процесуального кодексу України, до підвідомчості Вищого суду з питань інтелектуальної власності належать справи у спорах, які виникають із відносин, пов'язаних із захистом від недобросовісної конкуренції, зокрема, щодо розголошення та використання комерційної таємниці [18]. Тобто, виходячи з такої позиції законодавця, розуміємо, що справи щодо захисту комерційної таємниці, на відміну від банківської таємниці, належать до підвідомчості Вищого суду з питань інтелектуальної власності. На нашу думку, зміст відомостей, що становлять комерційну та банківську таємницю, є різними предметами різних злочинів, що обумовлює потребу у адаптації положень чинного КК України з урахуванням цих відмінностей.

Висновки

Під впливом сучасних тенденцій становлення інституту судового захисту прав інтелектуальної власності в Україні виникає нагальна пот-

реба вдосконалення законодавчої бази в питанні правової охорони об'єктів прав інтелектуальної власності, серед яких цінне місце займає комерційна таємниця. З урахуванням того, що комерційна та банківська таємниця об'єднані однією охоронною нормою Кримінального кодексу України, встановлено, що банківська та комерційна таємниця мають абсолютно різну правову природу, що дозволяє розмежовувати їх як самостійні об'єкти кримінально-правової охорони. Обґрунтовано, що комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності не входить до банківської таємниці, а підпадає під правовий режим банківської таємниці, за умови коли відомості, що становлять комерційну таємницю стали відомими банку у зв'язку з обслуговуванням клієнта (власника комерційної таємниці).

В перспективі подальшого удосконалення положень кримінального законодавства запропоновано внесення змін до чинного КК України і розміщення в його структурі самостійного розділу: "Злочини у сфері захисту прав інтелектуальної власності". До передбачуваного розділу, поряд із іншими кримінально-правовими нормами, пропонуємо помістити норми про відповідальність за "Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю" та "Розголошення комерційної таємниці". Злочини ж щодо банківської таємниці належать до злочинів, що вчинюються у сфері банківської діяльності. Розмежування зазначених об'єктів кримінально-правової охорони дозволить вирішити питання справедливого притягнення до кримінальної відповідальності осіб за вчинення злочинів щодо розголошення комерційної та банківської таємниці, сприятиме покращенню процесів розгляду судових справ відповідних категорій та призначенню більш справедливих покарань.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють, що не існує будь-якого конфлікту інтересів.

Вираз вдячності

Робота виконана в рамках проекту для молодих вчених 2017 р.: "Удосконалення законодавства України щодо забезпечення безпеки сфери банківської діяльності в умовах євроінтеграції: економіко-правовий аспект" (№ державної реєстрації: 0117U006531).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нерсесян А. С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: монографія. Хмельницький: Вид-во Хмельницького університету управління і права, 2010. 192 с.

2. Харченко В. Б. Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством: автореф. ... докт. юрид. наук: 12.00.08. Х., 2011. 37 с.
3. Magdalena Kolasa. Trade secrets and Employee Mobility in search of Equilibrium. DOI: 10.17/9781108545921. 2018. URL: www.cambridge.org/9781108424226.
4. Цивільний Кодекс України: від 16.01.2003 № 435–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
5. Jeffrey D. Dunn, Paul F. Seiler Second International Colloquium on Secured Transactions: Security Interests in Intellectual Property Rights. Vienna, Austria, 18-19 January 2007. URL: <https://www.uncitral.org/pdf/english/colloquia/2secint/Seiler.pdf>.
6. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5–6. Ст. 30.
7. Büşra Demiral Bakirman. The Protection of Trade, Banking, and Customer Secrets in Turkish Criminal Law. *Coza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi-Journal of Penal Law and Criminology*. 2017; 5(2):107–118. DOI: 10.26650/JPLC360269.
8. Зінченко Ю. В. Розмежування понять "банківська таємниця" та "комерційна таємниця". *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 26. С. 261–270.
9. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.1993 № 611. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF>.
10. Ситницький М. В. Характерні ознаки комерційної таємниці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Вип. 23. С. 262–266.
11. Ємельянов С. Л. Проблемні аспекти організаційно-правового захисту банківської таємниці в Україні. *Право і безпека*. 2011. № 3. С. 194–199.
12. Кримінальний Кодекс України: від 05.04.2001 № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
13. Світличний О. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності та міжгалузевий інститут в системі права та законодавства України. *Публічне право*. 2014. № 1. С. 188–194.
14. Петрачкова В. В. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності: стан правового захисту та перспективи його вдосконалення. URL: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Pravo/58023.doc.htm.
15. Хрідочкіна А. Ознаки та зміст поняття "злочини проти права інтелектуальної власності". *Публічне право*. 2013. № 3. С. 343–348.
16. Дігтяр А. О. Актуальні проблеми адміністративно-правового статусу Вищого суду з питань інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал: електрон. наукове фахове вид.* 2017. № 6. С. 196–198. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2017/58.pdf.
17. Клочко А. М. Шляхи вдосконалення кримінального законодавства України щодо відповідальності за злочини у сфері банківської діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал: електрон. наукове фахове вид.* 2017. № 3, URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/ostannij-vipusk>.
18. Господарський процесуальний Кодекс України: від 06.11.1991 № 1798–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.

REFERENCES

1. Nersesyan, A. S. (2010). *Kryminal'no-pravova okhorona prav intelektual'noyi vlasnosti: monohrafiya* [Criminal Law Enforcement of Intellectual Property Rights: Monograph]. Khmel'nyts'kyu: Vyd-vo Khmel'nyts'koho universytetu upravlinnya i prava (in Ukr.).
2. Kharchenko, V. B. (2011). *Kryminal'no-pravova okhorona prav na ob'yekty intelektual'noyi vlasnosti v Ukrayini: perspektvy rozvytku ta harmonizatsiyi z yevropeys'kym zakonodavstvom* [Criminal Law Protection of Rights to Intellectual Property Objects in Ukraine: Prospects for Development and Harmonization with European Law]. Extended abstract of doctor's thesis (12.00.08). Kharkiv (in Ukr.).
3. Magdalena, Kolasa. (2018). Trade secrets and Employee Mobility in search of Equilibrium. DOI: 10.17/9781108545921. Retrieved from: www.cambridge.org/9781108424226.
4. Tsyvil'nyy Kodeks Ukrayiny [The Civil Code of Ukraine]. (16.01.2003 No 435–4). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (40–44). 356 (in Ukr.).
5. Jeffrey D. Dunn, Paul F. Seiler Second International Colloquium on Secured Transactions: Security Interests in Intellectual Property Rights. Vienna, Austria, 18-19 January 2007. Retrieved from: <https://www.uncitral.org/pdf/english/colloquia/2secint/Seiler.pdf>.
6. Pro banky ta bankivs'ku diyal'nist' [On Banks and Banking]. *Zakon Ukrayiny* (07.12.2000 No 2121–3). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2001 (5–6). 30 (in Ukr.).

7. Büşra Demiral Bakirman. (2017). The Protection of Trade, Banking, and Customer Secrets in Turkish Criminal Law. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi-Journal of Penal Law and Criminology*. 5(2):107–118. DOI: 10.26650/JPLC360269.
8. Zinchenko. YU. V. (2013). Rozmezhuvannya ponyat' "bankivs'ka tayemnytsya" ta "komertsyiyna tayemnytsya" [The distinction between the notions of "banking secrecy" and "commercial secrets"]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovryaduvannya*, (26). 261–270 (in Ukr.).
9. *Pro perelik vidomostey, shcho ne stanovlyat' komertsiyanoi tayemnytsi* [On the list of information that does not constitute commercial secrets]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy (09.08.1993 No 611). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF> (in Ukr.).
10. Sytnyts'kyy, M. V. (2013). Kharakterni oznaky komertsiyanoi tayemnytsi [Characteristic signs of commercial secrets]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, (23). 262–266 (in Ukr.).
11. Yemel'yanov, S. L. (2011). Problemni aspekty orhanizatsiyno-pravovoho zakhystu bankivs'koyi tayemnytsi v Ukraini [Problematic aspects of organizational and legal protection of bank secrecy in Ukraine]. *Pravo i bezpeka*, (3). 194–199 (in Ukr.).
12. Kryminal'nyy Kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine]. (05.04.2001 No 2341–3). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, (25–26). 131 (in Ukr.).
13. Svitlychnyy, O. (2014). Komertsyiyna tayemnytsya yak ob'yekt prava intelektual'noyi vlasnosti ta mizhhaluzevyy instytut v systemi prava ta zakonodavstva Ukrainy [Commercial secret as an object of intellectual property right and interdisciplinary institute in the system of law and legislation of Ukraine]. *Publichne pravo*, (1). 188–194 (in Ukr.).
14. Petrachkova, V. V. *Komertsyiyna tayemnytsya yak ob'yekt prava intelektual'noyi vlasnosti: stan pravovoho zakhystu ta perspektyvy yoho vdoskonalennya* [Commercial secret as an object of intellectual property rights: the state of legal protection and prospects for its improvement]. Retrieved from: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Pravo/58023.doc.htm (in Ukr.).
15. Khridochkina, A. (2013). Oznaky ta zmist ponyattya "zlochyny proty prava intelektual'noyi vlasnosti" [Signs and contents of the concept of "crimes against the right of intellectual property"]. *Publichne pravo*, (3). 343–348 (in Ukr.).
16. Dihtyar, A. O. (2017). Aktual'ni problemy administratyvno-pravovoho statusu Vyschchoho sudu z pytan' intelektual'noyi vlasnosti [Actual Problems of the Administrative Legal Status of the High Court on Intellectual Property]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal: elektron. naukove fakhove vyd.*, (6). 196–198. Retrieved from: http://www.lsej.org.ua/6_2017/58.pdf (in Ukr.).
17. Klochko, A. M. (2017). Shlyakhy vdoskonalennya kryminal'noho zakonodavstva Ukrainy shchodo vidpovidal'nosti za zlochyny u sferi bankivs'koyi diyal'nosti [Ways of perfection of the criminal legislation of Ukraine concerning responsibility for crimes in the field of banking activity]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal: elektron. naukove fakhove vyd.*, (3). Retrieved from: <http://www.lsej.org.ua/index.php/ostannij-vipusk> (in Ukr.).
18. Hospodars'kyy protsesual'nyy Kodeks Ukrainy [The Commercial Procedural Code of Ukraine]. (06.11.1991 No 1798–12). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 1992. (6). 56 (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:

Форум права: 53 pp. 50–58.

Related identifiers:
[10.5281/zenodo.2527936](https://zenodo.org/doi/10.5281/zenodo.2527936)
http://forumprava.pp.ua/files/050-058-2018-5-FP-Klochko,Dihtiar_7.pdf
http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2018_5_7.pdf
License (for files):

Creative Commons Attribution 4.0 International

Received: 08.10.2018

Accepted: 12.11.2018

Published: 27.11.2018

Cite as:

Клочко, А. М., Дігтяр, А. О. (2018). Розмежування банківської та комерційної таємниці як об'єктів кримінально-правової охорони та забезпечення права інтелектуальної власності. Форум Права, 53(5). 50–58. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2527936>.

Klochko, A. M., & Dihtiar, A. O. (2018). Rozmezhuvannya bankivs'koyi ta komertsiyanoi tayemnytsi yak ob'yektiv kryminal'no-pravovoyi okhorony ta zabezpechennya prava intelektual'noyi vlasnosti [Delimitation of the Bank Secrecy and Trade Secret as Objects of Criminal Law Protection and Provision of Intellectual Property Rights]. *Forum Prava*, 53(5). 50–58. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2527936>.